



שפיר ואיבצן הדחה כתמרור הזהרה

בפרשת ראש המועצה המקומית במעלות, כבר אינם במחלקה. **חיים מושקוביץ**, כלכלן בכיר, עזב. **אליקים צדיק**, עזב. **גיל חודורוב**, שהחל את הטיפול ברישמת חבריו של ישראל

לשמש כמאבטחים וכסגן-ראש. אחוז ניכר מימי העבודה של חוקרי היחידה מוקדש לפעילות שאינה קשורה כלל לתפקיד שלמענו גוייסו למישרה, בעוד שחוקריהונאה מעידה יותר מכל על הידרדרות החומר המועבר ליחידה עוסק

תשובת המחלקה היתה חד משמעית: לא! בשלב השני דרשה צמרת המטה הארצי ריזוח על הנעשה ביחידה לא רק כאשר מתחילה חקירה רישמית, אלא כבר בשלב הראשוני של בדיקת חומר-המודיעין.

מעורב בחקירות, מצליחים להרתיע את היחידה.

קפד ראשו

השילטון החדש שנבחר בקיץ 1977 לא שש לשאת פעולה עם המישרה. האווירה בציבור ובמימסד כלפי היחידה השתנה. כאשר עלה הרצל שפיר על קצהו של קרחוד שחיתות ענק — ההקצבות למוסדות הדתיים ומעשים פליליים אחרים של מקורבים למפלגה מסוימת — הוא הודח במהירות הבזק, השר שלו לא יכול היה להרשות לעצמו שהתיק, שוכה לכינוי אפרסק, יפגע בו. המימסד נבהל ממימי חקירת שר העבודה והרווחה לשעבר, אהרון אברחצ'רא. גם אם הסיבות להדחת שפיר לא היו קשורות רק בתיק אפרסק, הרי שהמסר ליורשו אריה איבצן, היה ברור: אם הוא אינו רוצה להסתלק מהתפקיד, שהוא חיכה לו זמן כה רב, עליו לקפד את ראשו של זיגל.

פרשת חקירת אברחצ'רא, כמו עניין תיק אפרסק, היוו את תחילת הקץ הממשי של היחידה.

נורמן פייט נוהג להתפלל בוקר בוקר בבית-הכנסת של צעירי קראון, ליד מקום מגוריו. לידו מתפלל סגן שרהחוף מטעם המפד"ל, יהודה בן-מאיר. על רקע זה הועלו טענות שונות כנגד פייט, טענות שלא הוכחו

(המשך מעמוד 29) ובעל רקע מערב אירופי, יחס חשיבות ראשונית למיסמכים. כתחילה קיבלה היחידה המישה חוקרים. כ"9 1979 היא מנתה כבר 90 חוקרים, שכולם נבחרו אישית על-ידי בנימין זיגל. ליחידה גוייסו עורכי-דין, כלכלנים ורואי-חשבון מחוץ למישרה, ואף חוקרים מוכשרים מיחידות שונות במישרה.

היחידה עסקה בתיקים ברמות שונות, כמודיעין ובחקירות. קודם כל היא היתה מאגר מודיעין עצום. היא קיבלה מידע, לעיתים יזומה צבירת מידע, על-ידי יציאה מתוכננת לשטח. היא עקבה אחרי העיתונות, ראינה אנשים וקיבלה מידע ממודיעים. אם המידע העלה חשדות לכאורה, נפתחה חקירה רישמית, כאישור ראש היחידה.

באופן מינהלי, היחידה הוכפפה לראש אגף-החקירות במטה הארצי. אך בענייני חקירה היא היתה עצמאית.

טלפון מהשר

ב ראש יחידת המודיעין הועמד נורמן פייט. עובדה זו, כמו הקשר עם ראש-אגף-החקירות במטה הארצי פתחו אחר-כך את הדרך להיסול היחידה. כאשר חקר הפרופסור האמריקאי את הצלחתה המדהימה של היחידה,

מיספר החוקרים ירד לחצי — רוב הטובים פורשים — הנותרים נשלחים למשימות שיטור ואבטחה והיחידה עוסקת בתפקידים שוליים

וילברברג — הלא היא רשימת מברחי מט"ח לשווייץ — עזב. **עדיאל אלופי** פורש בימים אלה. הוא עומד להיות שופט-שלום בצפון הארץ, כפי שפורסם לראשונה במדור תשקיף (העולם הזה 2388). **חנוך וסרצ'וג**, צעיר מבטיח שטיפל בחקירת הצד הכלכלי של רצח סוכן הבורסה יעקב אלטרוביץ עומד לפרוש בקרוב. על טיב כיווני החקירה האפשריים העלים מחקירת החשוד ברצח, גיל כרגל, דווח בהרחבה (העולם הזה 2378, 2379, 2382).

**ברוך ישכיל** טרם הודיע על פרישה. אך במחלקתו כבר מדברים על פרישתו הצפויה. אומרים עליו שנמאס לו לשמוע בטלפון את כל השתדלויות המכובדים, המטרידים ודורשים שקרובים ישוחררו. ישכיל טיפל כאחרונה בחקירת ח"כ הליברלים בני שליטא, ובעוורו של סגן שר החקלאות, פסח (פייסי) גרופר. זוהי רשימה חלקית. אליה אפשר לצרף עוד עשרות חוקרים שפרשו בעת האחרונה, או כאלה שעברו לתפקידים ביחידות אחרות במישרה. כל מי שמצוי בענייני יודע, שהחומר הנאגר כיום באגף-המודיעין של היחידה הוא פצצת-נפץ של שונים, חלקם יושבים סביב שולחן הממשלה וחלקם באולם-המליאה של הכנסת, עלול חומר זה לגרום בעיות. אך נראה שאין להם מה לדאוג.

היחידה חולה לטפל בחומר של עברייני הצוארון הלבן הבכירים. גם אילו רצתה — ידיה כבולות. העולם הזה פנה, כמובן, לדובר המטה הארצי וביקש את תגובת המפכ"ל או סגנו, יחזקאל קרתי, או מישהו מהיחידה לחקירות הונאה, על קשיים בתיפקוד היחידה. הורעת לציבור פרשיות מדהימות של עבירות פרשת וילברברג, כמו פרשת כרגל-אלטרוביץ, יכלו להפיח רוח חדשה ביחידה, ובעיקר לחשוף לפני הציבור פרשיות מדהימות של עבירות הצוארון הלבן בתקופת שילטון הליכוד.

מישהו מנע זאת, כפי שהוא מנע גם בעתיד כל חקירה רצינית של זיגל. **בן-ציון ציטרין**

בעניינים בהיקף קטן, לא רציני, שגורם לסתימת המחלקה על חשבון טיפול בחקירות הרציניות. על רקע זה החלה בשנים האחרונות הפרישה הגדולה מהמחלקה. רשימת הפורשים הכוללת, כפי שמתפרסמת לראשונה מעל דפי העולם הזה, מעידה יותר מכל על הידרדרות המחלקה.

**יעקב מורגנשטרן**, החוקר שגרם לישראל גוטליב להיות ער-מדינה נגד אהרון אברחצ'רא, ומי שחשף את שערורית הפסיכיאטרים שחתמו על אישורי כוזב למשתמטים מצה"ל — עזב.

**אילבם בן-ארהרן**, שרק הודות לעקשנותו הגיע שמואל רכטמן אל מאחורי סורג ובריה, נאלץ לפרוש, אחרי שהיה ברור שגם במחלקתו הוא לא וזכה לגיבוי. הוא טיפל גם בפרשת בורסה-יהיהלומים, ובאחרונה עלה שמו לכותרות אחרי שראש עיריית ראשון-לציון, חנניה גיבשטיין, כינה אותו בתואר-יגנאי הכרוכים בהוצאת דיבה. היה זה אחרי שבן-ארהרן טיפל אישית בנעשה בעירייה של גיבשטיין.

**ישי מויטל**, חוקר המתגורר בהתנחלות קרני-שומרון, טיפל בפרשת אברחצ'רא, התעניין בכספי ה"מפד"ל, חקר קרנות של המוסדות הדתיים, ועסק בנגיבות ברשת הצרכנית קו אופ. היום, אחרי שפרש, הוא עובד ברשות לניירות-ערך.

**שלמה רבלסקי**, שטיפל בפרשת חברת הבניה מבט, נמצא גם הוא מחוץ למחלקה.

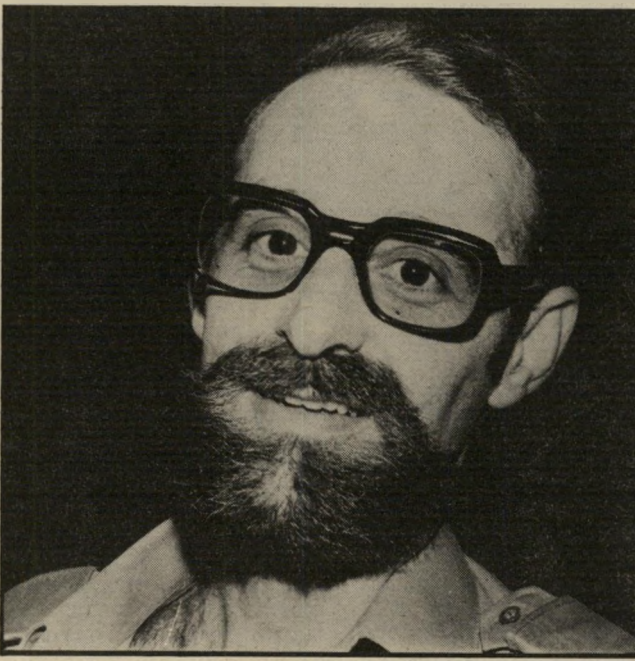
**חיים זיו** מצא את מקומו בהתעשייה האווירית.

**צחי בן-משה**, קיבוצניק שטיפל בפרשת בית הלוחם ובאשמות ח"כ יהודה חשאי, שבהן נרמז ששר-האנרגיה יצחק מודעי קיבל כביכול עמלות על הענקת זכויות-נפט. פרש. לפני שעזב קרא בקול על אחד הקשורים בפרשה: "השמוק היה דפק את כל החקירה".

**מונטי סלומון**, שטיפל אף הוא בפרשת מבט, נמצא היום בהתעשייה האווירית.

**יהודה בן-יהודה** ודויד בהנא, שניהם עורכי-דין, שטיפלו

זיגל התגדר, ושוב באותו הנימוק. חשיפת המידע בשלב כה ראשוני עלולה לחבל בחקירת מכובדים בעלי-קשרים. אחר-כך באו הדברים הקטנים, המי טרירים. פה ושם נשמע איבצן פולט הערות כמו: "בשכיל מה אנחנו צריכים את זה?"



חוקר פייט חברים בבית-הכנסת

להפוך את המודיעין של זיגל למודיעין מרכזי. לכאורה, היתה לצמרת המישרה סיבה טובה להציע זאת: המודיעין של זיגל הוכיח את יעילותו. אנשי היחידה טענו שזו בדיוק הבעיה: מקורות הידע שלהם ייסתמו ברגע שהמאגר יהפוך לארצי. היו להם די סיבות לחשוד שמודיעין ארצי יחשוף את מרליפי היחידה לפני אנשי מישרה אינטרסנטיים, ובעיקר לפני המימסד הפוליטי.

הוא גילה שאחת הסיבות היתה מימסד אחר לפעילות ולדרכי עבודתה. שתי עובדות מרשימות — יותר מ-50 אחוז מהחוקרים שזיגל העביר לפרקליטות זכו לטיפול מישפטי, וכ-80 אחוז מהנאשמים הורשעו — הפכו את זיגל ואנשיו לחודרה-חנית במאבק נגד השחיתות.

במחקרו ציין טוטלנר את דעת הקהל האוהרת ואת העיתונות, שעמרו לצידם של חוקרי-המחלקה, ואת העוהה רובה שהם קיבלו מהציבור.

החוקר האמריקאי שאל בזמנו את אנשי היחידה על הלחצים המופעלים עליהם. פייט איננו זוכר אף מיקרה שבו הופעל לחץ ממשל להפסיק חקירה. מאז הקמת היחידה המיוחדת, ראש-היחידה, זיגל, מזכיר כי הוא מקבל שיחות טלפוניות מירידי של החשוד, מהרב שלו, מחבריו לקיבוץ ומחבריי-כנסת. בשיחות אלה אין המטלפנים מרגישים לחפותו של החשוד, אלא מרגישים את אופיו הטוב ואת תרומתו לחברה.

"לשיחות אלה אין כל השפעה על ראש-היחידה, ואין הן מועברות לחוקרים בתיק, כמו כן, לא יודע לראש-היחידה על לחץ ישיר שהופעל על העפופים לו. במקרים נדירים יש אליו פניות משרי-ממשלה, כולל משרה-מישרה, המתעניינים במצבה של חקירה מסוימת."

ביחידה של זיגל מחייכים כאשר הם נזכרים בתקופה שבה נכתב הדו"ח. הלחץ המופעל היום הוא אינטנסיבי, מאיים, חד-משמעי. הוא בר מכוונים שונים. הוא אינו מאפשר חקירה רצינית, לא בשלבים ראשונים ולא בשלבים מתקדמים.

כאשר אני שומע את שמו של החשוד ומעמרו, אני אומר לחברים: עכשיו יתקשרו אלי ואלה אחרי יקות מתקשר אפילו השר הממונה, סיפר אחד החוקרים בעצב.

את הצואות מעמד היחידה אין לבחון על-פי הצלחתה להביא להרשעת אנשים מפורסמים, אמר אחד מחוקריה הבכירים. "אלא בכוחה למנוע עבירות של בכירים אחרים. היום כוח ההרתעה שלה הוא אפסי. דווקא בעלי שררה שונים, שממם